

М.І. Бублик, Т.О. Коропецька*

Національний університет “Львівська політехніка”,

*Хмельницький кооперативний торговельно-економічний інститут

ЕКОЛОГІЧНИЙ ПОДАТОК: КОНКУРЕНТНА СТРАТЕГІЯ “ЗЕЛЕНОЇ” ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

© Бублик М.І., Коропецька Т.О., 2011

Досліджено конкурентну стратегію “зеленого” зростання та розглянуто особливості використання екологічного податку як конкурентної стратегії “зеленої” економіки держави. Визначено принципи розрахунку екологічного податку для промислових підприємств відповідно до Податкового кодексу України та його переваги й недоліки в системі податкової політики держави. Охарактеризовано процес його розрахунку на рівні організації.

Ключові слова: екологічний податок, конкурентна стратегія “зеленого” зростання, промислове підприємство, процес регулювання.

М.І. Bublyk, Т.О. Koropecka*

Lviv Polytechnic National University,

*Khmelnitsky cooperative trade-economic institute

ECOLOGICAL TAX RATES: COMPETITION STRATEGIES IN “GREEN” ECONOMY OF UKRAINE

The competitive strategy of “green” growth and the peculiarities of environmental taxes as a competitive strategy “green” economy were investigated. The principles of calculating ecological tax for industrial enterprises under the Tax Code of Ukraine and its strengths and weaknesses in tax policy were determined. The process of regulation at the level of the organization was characterized.

Keywords: environmental tax, competitive strategy “green” growth, industrial plant process control.

Постановка проблеми та її зв’язок із важливими науковими та практичними завданнями. Сьогодні проблема відповідальності за шкоду, завдану навколишньому природному середовищу господарською діяльністю промислових підприємств, має вирішуватися не тільки державою як гарантом конституційного права громадян на безпечне довкілля, а й безпосередньо підприємствами. Пошук конкурентної стратегії як для підприємства, так і для держави набуває особливої актуальності в умовах глобалізації економіки та її переходу на вищий рівень – “зеленої” економіки.

За матеріалами екологічних програм ООН, сутність поняття “зелена економіка” розглядається в контексті зниження викидів вуглецевих сполук, підвищення ефективності використання всіх видів ресурсів, а також формування системи відповідності інтересам суспільства загалом. Ключову роль у досягненні економічного розвитку суспільства на перспективу відіграє держава, яка сьогодні особливо потребує розроблення конкурентної стратегії розвитку національної економіки і відповідних важелів регулювання ринкової системи господарювання, серед яких найдієвішими є податки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження основ конкурентних стратегій зробили видатні науковці Г.О. Андрощук, Ю.М. Бажал, З.М. Борисенко [1], І.В. Бураковський, В.С. Воротін, В. Вовк [2], Б. Гаврилишин [2], В.М. Геєць, І.І. Дахно, О.Л. Завада, Б.Є. Кваснюк, О.І. Кілієвич, О.Є. Кузьмін [4], С.А. Кузьміна, В.К. Мамутов, С.В. Мочерний, О.П. Нестеренко, О.Г. Осауленко, Г.А. Пастернак–Таранущенко, С.І. Пирожков, І.В. Розпутенко, Н.О. Саніахметова, Л.Н. Семенова, А.С. Філіпенко, Г.М. Філюк, В.К. Черняк, О.І. Шнирков та ін., а над формуванням ефективної податкової системи як основного елементу державної економічної політики працювали О. Амоша [3], В.І. Вишневський [3], Я.А. Жаліло [5], А.Г. Загородній [6], О.П. Крайник [7], Ю.М. Хвесик, С.В. Хлобистов та інші.

Загрозливий стан техногенно-екологічної ситуації в основних гірничо-видобувних та промислово-навантажених регіонах України перешкоджає розвитку національної економіки, тому значної актуальності набуває формування ефективної екологічної політики та розроблення конкурентної стратегії у довгостроковому періоді. Невирішеною залишається проблема структурних змін у виробництві, які б забезпечили прискорений розвиток промисловості на основі ресурсо-, енергоощадних та маловідходних технологій, а також використання техногенних родовищ та техногенних ресурсів у межах четвертого та п'ятого технологічних укладів. Актуальним є розгляд інструментів податкової системи, які є найефективнішими важелями державного регулювання економічного розвитку.

Формулювання мети статті полягає у дослідженні переваг та недоліків екологічного податку як засобу конкурентної стратегії “зеленої” економіки України.

Виклад основного матеріалу. Цілі економічного розвитку національної економіки сьогодні охоплюють комплекс всіх сфер її розвитку (економічної, соціальної, екологічної), де сфера екологічної політики потребує найбільшої уваги. Конкурентоспроможність національної продукції на світових ринках визначається її ресурсоемістю (сировинністю), що фактично свідчить про продаж не кінцевої продукції, а природних ресурсів, права на володіння якими належать майбутнім поколінням. Результати такої господарської діяльності особливо вражають у Львівській (м. Стебник), Івано-Франківській (м. Калуш, м. Солотвино), Дніпропетровській (м. Запоріжжя, м. Кривий Ріг, м. Марганець, м. Нікополь, м. Дніпродзержинськ тощо), Донецькій (м. Донецьк, м. Макіївка, м. Маріуполь) та Луганській (м. Лисичанськ, м. Антрацит, м. Алчевськ) областях, де неконтрольовані гідрогеологічні процеси на рудниках (соле-, рудо-, вугіллевидобувних) у будь-який момент генерують екологічні катастрофи трансграничних масштабів.

За оцінкою регіональних техногенно-екологічних загроз національній безпеці України, наведеною в роботі [8, с. 10,11], в Україні в атмосферне повітря щорічно викидається понад 6 млн. т шкідливих речовин та вуглекислого газу. Щільність цих викидів у розрахунку на 1 км² території країни становить 10,7 т шкідливих речовин, а на душу населення – 140,2 кг. Понад 61 % забруднювальних речовин припадає на стаціонарні джерела забруднення промислових підприємств.

Зниження рівня виробництва не приводить до відповідного зниження рівня викидів у довкілля. Окрім викидів промислових об'єктів, найістотнішим забруднювачем повітря є автомобілі. З кожним роком росте концентрація забруднювальних речовин у повітрі, де 50–70 % становлять відпрацьовані гази великих міст України. До регіонів, що значно перевищують середній рівень за показником щільності викидів шкідливих речовин у повітря на 1 км² території, належать Донецька, Дніпропетровська, Луганська, Івано-Франківська та Київська області [8, с.10, 11]. Показовою є тенденція до зростання в Україні пред'явлених екологічних платежів (таблиця).

Основними платниками зборів за забруднення навколишнього природного середовища, як свідчать дані Держкомстату України [9], були підприємства, які виробляють та розподіляють електроенергію, газ та воду (пред'явлено зборів на суму 597,7 млн. грн., або 44 % від сумарного обсягу по країні), добувної промисловості (286,6 млн. грн., або 21 %), металургійного виробництва та виробництва готових металевих виробів (234,8 млн. грн., або 17 %).

Динаміка пред'явлених екологічних платежів (млн. грн.) [9]

Роки	2007	2008	2009	2010
Пред'явлені екологічні платежі – разом	980,3	1071,4	1209,6	1508,7
з них				
збори за забруднення навколишнього природного середовища – разом	955,7	1065,3	1198,7	1361,2
зокрема				
за викиди в атмосферне повітря забруднювальних речовин	558,7	627,1	702,2	795,9
за скиди забруднювальних речовин безпосередньо у водні об'єкти	75,0	69,7	88,0	93,7
за розміщення відходів (крім радіоактивних)	322,0	368,5	408,5	471,6
штрафи за адміністративні правопорушення у сфері охорони природи	1,8	2,5	2,1	4,4
позови про відшкодування збитків і втрат, заподіяних у результаті порушення законодавства про охорону природи	22,8	3,6	8,8	143,1

У сумарному обсязі фактично сплачених екологічних платежів по країні майже дві третини – це платежі, які надійшли від підприємств Дніпропетровської (329,7 млн.грн.), Донецької (304,0 млн. грн.), Луганської (103,1 млн.грн.) та Запорізької (82,7 млн.грн.) областей [9].

Тому за останній період (2010–2011 роки) у сфері екології в державній політиці відбулися зміни із прийняттям Податкового кодексу [10], де вперше введено екологічний податок, Закону України “Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року” [11], де серед пріоритетів підвищення конкурентоспроможності господарського комплексу країни названо запровадження сучасних методів управління техногенними і природними ризиками та Розпорядження КМУ “Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011–2015 роки” [12], де заходи екологічної політики розподілено за 7 цілями, серед яких ключовими є поліпшення екологічної ситуації, підвищення рівня екологічної безпеки, інтеграція екологічної політики, удосконалення системи інтегрованого екологічного управління, а також удосконалення регіональної екологічної політики.

У міжнародній практиці екологічної економіки серед її конкурентних стратегій застосовують стратегію екологічної податкової реформи, що дає змогу одночасно створити робочі місця і зберегти довкілля, оскільки переносить базу оподаткування з доходу та фонду зарплати на споживання природних ресурсів та шкідливі викиди. Це одночасно збільшує заробітну плату відповідно до економічного розвитку та стимулює інвестиції в інноваційні технології, а також зменшує витрати природних ресурсів за рахунок зменшення матеріалоємності виробництва та затрати енергії, тобто значно зменшує шкідливі викиди.

Як нововведення до існуючої податкової системи в Україні з 1 січня 2011 року включено загальнодержавний екологічний податок взамін колишнього збору за забруднення навколишнього природного середовища. Враховуючи останні тенденції в податковій політиці європейських країн щодо необхідності перенесення податкового навантаження на екологічні платежі, у Податковому кодексі збільшено ставки екологічного податку удвічі, а також запроваджено оподаткування екологічним податком викидів двоокису вуглецю (парникового газу), для якого ставка податку становить 0,2 гривні за 1 тону (п.243.4 ст.243 Кодексу), джерелом утворення якого є спалювання всіх видів палива. При цьому спрощено порядок розрахунку екологічного податку шляхом уніфікації системи підвищувальних коефіцієнтів та врахування їх у базових ставках податку; здійснено перехід до стягнення податку з пересувних джерел забруднення через податкових агентів (оптових та роздрібних продавців палива) [13].

Причому до кола платників екологічного податку, окрім суб'єктів, що були платниками збору за забруднення навколишнього природного середовища, включено всіх, хто використовує паливо для транспортних засобів (суб'єкти господарювання, громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які користуються автомобілями). Податковим кодексом встановлюється сплата податку за викиди в атмосферне повітря забруднювальних речовин пересувними джерелами забруднення через податкових агентів, які здійснюють оптову та роздрібну торгівлю паливом. Отже, екологічний податок сплачується платниками податку під час придбання палива, а податковими агентами, які реалізують паливо, цей податок утримується і сплачується до бюджету. Слід зазначити, що платники податку у разі використання ними палива не складають звітів з цього податку.

Строго окреслено об'єкт та базу оподаткування, до складу яких входять:

а) обсяги та види забруднювальних речовин, які викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами, скидаються безпосередньо у водні об'єкти, види відходів, що розміщуються у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах протягом звітного кварталу, крім обсягів та видів (класів) окремих відходів як вторинної сировини, якщо суб'єкти господарювання мають ліцензію і проводять діяльність зі збирання і заготівлі відходів як вторинної сировини, а також види палива, реалізованого податковими агентами;

б) обсяги та категорія радіоактивних відходів, що утворюються внаслідок діяльності суб'єктів господарювання та/або тимчасово зберігаються їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк;

в) обсяги електричної енергії, виробленої експлуатуючими організаціями ядерних установок (АЕС).

Запроваджено поетапне зростання ставок податку, а саме до 31.12.2012 включно ставки податку становлять 50 %, до 31.12.2013 – 75 %, а з 01.01.2014 – 100 % від ставок, передбачених Кодексом.

Запроваджена податкова система в Україні в частині податків за використання природних ресурсів та забруднення має прогресивний характер і покликана зменшити марнотратство ресурсів і появу відходів. Крім того, у Прикінцевих положеннях Податкового кодексу передбачено повноваження Кабінету Міністрів України щорічно до 1 червня переглядати граничний обсяг ставок екологічного податку з урахуванням індексу інфляції. Значно збільшилися ставки податку за викиди в атмосферне повітря забруднювальних речовин стаціонарними та пересувними джерелами забруднення, за скиди окремих забруднювальних речовин у водні об'єкти і за розміщення відходів, а саме з 01.01.2014 вони перевищуватимуть діючі в кінці 2010 року у 15–20 разів. До забруднювальних речовин, на які встановлено ставки податку, входять: азот амонійний, органічні речовини (за показниками БСК 5), завислі речовини, нафтопродукти, нітрати, нітриси, сульфати, фосфати та хлориди (п. 245.1 ст. 245 Податкового кодексу), а для тих забруднювальних речовин, на які не встановлено гранично допустимої концентрації або орієнтовно безпечного рівня впливу, застосовуються ставки податку за найменшою величиною гранично допустимої концентрації. Передбачено зростання приблизно у 8,5 разів ставок податку за розміщення відходів, які встановлюються залежно від класу небезпеки та рівня небезпечності відходів.

Ставки податку за розміщення таких видів надзвичайно небезпечних відходів, як обладнання та прилади, що містять ртуть, елементи з іонізуючим випромінюванням, встановлено на рівні 431 грн. за одиницю (раніше – 83 грн. за одиницю), люмінесцентних ламп – на рівні 7,5 грн. за одиницю (раніше – 1,5 грн. за одиницю). Для відходів, на які не встановлено класу небезпеки, застосовується ставка податку, встановлена за розміщення відходів I класу небезпеки.

За розміщення відходів на звалищах, які не забезпечують повного виключення забруднення атмосферного повітря або водних об'єктів, вищенаведені ставки податку збільшуються утричі.

Не зазнали змін ставки податку за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк.

У Кодексі є й недоліки, а саме: 1) відсутні нормативи податку, який справляється за викиди в атмосферу забруднювальних речовин залізничним транспортом; 2) не визначено умов щодо обчислення екоподатку в 10-кратному розмірі у разі відсутності у платника збору затверджених у встановленому порядку лімітів скидів та розміщення відходів чи допущення понадлімітних обсягів скидів та розміщення відходів. Це не означає скасування зазначених лімітів загалом (оскільки їх існування закріплено у ст. 44 ЗУ “Про охорону навколишнього природного середовища”) та відповідальності за порушення природоохоронного законодавства.

Однак, до складу інструментів податкової системи входить і надання податкових пільг для підприємств, які здійснюють господарську діяльність, пов'язану із: 1) переробкою відходів (від сортування до утилізації); 2) використанням вторинної сировини для подальшого виробництва; 3) застосуванням пакувальних матеріалів, дружніх до довкілля, а також повторне їх використання; 4) впровадженням маловідходних, ресурсо- та енергоощадних технологій; 5) вкладенням коштів у розвиток “зеленого виробництва” та “зеленої продукції”; 6) впровадженням новітніх технологій

повної розробки родовищ корисних копалин; 7) відновленням ландшафтних територій до їх первинного стану тощо. Слід звільнити від податків відповідні громадські та добродійні організації (фонди, громадські інституції тощо).

Також слід підкреслити, що введення екологічного податку сприятиме підвищенню контролю за дотриманням законодавства та відповідальності за його порушення підприємствами. Це ще раз доводить, що екологічні податки є ефективною конкурентною стратегією для побудови “зеленої” економіки України.

Розглянемо процес його розрахунку на рівні організації. Суми податку розраховуються без застосування принципу наростаючого підсумку щокварталу платниками податку та податковими агентами за формулами, закріпленими у ст. 249 Кодексу. Виняток становлять суб’єкти, які здійснюють викиди забруднюючих речовин в атмосферу пересувними джерелами забруднення у разі використання ними палив. Зазначені платники податку складають податкові декларації відповідної форми та подають їх протягом 40 календарних днів, що настають за останнім календарним днем звітного кварталу, до органів державної податкової служби та сплачують податок протягом 10 календарних днів, що настають за останнім днем граничного строку подання податкової декларації.

Сам екологічний податок розраховують на основі: 1) фактичних обсягів викидів забруднювальних речовин у тоннах; 2) обсягів скиду забруднювальних речовин у тоннах; 3) обсягів відходів у тоннах; 4) обсягів відходів в одиницях обладнання та приладів; 5) обсягів відходів у вигляді джерел іонізуючого випромінювання у сантиметрах кубічних; 6) обсягів відходів у вигляді радіоактивних відходів (крім відходів, поданих у вигляді джерел іонізуючого випромінювання) у метрах кубічних; 7) обсягів електричної енергії, виробленої експлуатуючими організаціями ядерних установок (атомних електростанцій) у кВт/год; 8) вартості (без урахування податку на додану вартість) джерел іонізуючого випромінювання у гривнях з копійками; 9) ставок податку за одиницю бази оподаткування (у гривнях з копійками з округленням до двох десяткових знаків); 10) коригуючих коефіцієнтів.

При обчисленні податкового зобов’язання з екологічного податку слід зважати на підрозділ 5. Особливості застосування ставок акцизного збору та екологічного податку розділу 20 Кодексу України, а саме: з 1 січня 2011 року до 31 грудня 2012 року включно ставки податку становлять 50 відсотків від ставок, передбачених статтями 243, 244, 245 і 246 Кодексу; з 1 січня 2013 року до 31 грудня 2013 року включно ставки податку становлять 75 відсотків від ставок, передбачених статтями 243, 244, 245 і 246 Кодексу; з 1 січня 2014 року ставки податку становлять 100 відсотків від ставок, передбачених статтями 243, 244, 245 і 246 Кодексу.

Для цілей визначення податкового зобов’язання щодо екологічного податку платники зобов’язані визначати суму податку окремо за кожним видом забруднення та/або за кожним видом забруднюючої речовини. Для інших цілей загальна сума екологічного податку – ЕП (у гривнях), яка підлягає сплаті визначається платниками екологічного податку, крім тих, які визначені п. 240.2 Кодексу України за формулою (1):

$$\text{ЕП} = \text{Пвс} + \text{Пс} + \text{Прв} + \text{АЕС} + \text{S}, \quad (1)$$

де Пвс – сума податку за викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення (у гривнях), що розраховується згідно з п. 249.3 Кодексу;

Пс – сума податку за скиди забруднюючих речовин безпосередньо у водні об’єкти (у гривнях), що розраховується згідно з п. 249.5 Кодексу;

Прв – сума податку за розміщення відходів (у гривнях), що розраховується згідно з п. 249.6 Кодексу;

АЕС – сума податку, який справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) (у гривнях), що розраховується згідно з п. 249.7 Кодексу;

S – сума податку, який справляється за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк (у гривнях), що розраховується згідно з п. 249.8 Кодексу.

Якщо платник податку викидає в атмосферне повітря n-забруднюючих речовин, то формула розрахунку суми податку за викиди буде мати вигляд (2):

$$\text{Пвс} = \text{Пвс}_1 + \text{Пвс}_2 + \text{Пвс}_3 + \dots + \text{Пвс}_n = M_1 \times \text{Нп}_1 + M_2 \times \text{Нп}_2 + M_3 \times \text{Нп}_3 + \dots + M_n \times \text{Нп}_n, \quad (2)$$

де $M_1, M_2, M_3 \dots M_n$ – фактичні обсяги викидів відповідних n -забруднюючих речовин платником податку, тонни;

$Нп_1, Нп_2, Нп_3 \dots Нп_n$ – ставки податку в поточному році (згідно зі ст. 243 Кодексу) за тонну n -забруднюючих речовин, грн. коп.

Розрахунок суми податку здійснюється, виходячи з кількості фактично реалізованого пального та його виду на підставі ставок податку за ці викиди. Сума податку визначається окремо за кожним n -им видом палива за формулою (3):

$$Пвп = Пвп_1 + Пвп_2 + Пвп_3 + \dots + Пвп_n = M_1 \times Нп_1 + M_2 \times Нп_2 + M_3 \times Нп_3 + \dots + M_n \times Нп_n, \quad (3)$$

де $M_1, M_2, M_3 \dots M_n$ – кількість фактично реалізованого палива відповідного n -ого виду, тонни;

$Нп_1, Нп_2, Нп_3 \dots Нп_n$ – ставки податку в поточному році за тонну n -го виду, грн. коп.

Для правильного обчислення суми збору платники повинні перевести величину фактично реалізованого палива (літри) в одиниці маси (тонни). Маса нафти або нафтопродуктів визначається за формулою (4):

$$M = V \times \rho, \quad (4)$$

де M – маса нафти або нафтопродукту, кг; V – об'єм нафти або нафтопродукту за певної температури вимірювання рівня, m^3 ; ρ – густина нафти або нафтопродукту за тією самою температурою вимірювання рівня, kg/m^3 .

Згідно з Методикою №452, що затверджена Держкомстатом України від 13.11.2008 р. проводиться переведення величини фактичних витрат палива (літрів) у вагові одиниці (тонни) за допомогою наступних коефіцієнтів: для бензину – 0,74 кг/л; для газойлів (дизельного палива) – 0,85 кг/л; для газу скрапленого – 0,55 кг/л; для газу стисненого – 0,59 кг/м.

Якщо платник податку скидає у водні об'єкти n -видів забруднюючих речовин, то формула розрахунку суми податку за скиди буде мати вигляд (5):

$$Пс = Пс_1 + Пс_2 + \dots + Пс_n = M_{л_1} \times Нп_1 \times Кос + M_{л_2} \times Нп_2 \times Кос + \dots + M_{л_n} \times Нп_n \times Кос, \quad (5)$$

де $M_{л_1}, M_{л_2}, \dots M_{л_n}$ – обсяги скиду платником податку у водні об'єкти n -ого виду забруднюючих речовин, тонни;

$Нп_1, Нп_2, \dots Нп_n$ – ставки податку в поточному році за тонну n -ого виду забруднюючої речовини, грн. коп.;

$Кос$ – коригуючий коефіцієнт, який у разі скидання забруднюючих речовин у ставки й озера встановлюється рівний 1,5, інакше – 1.

Сума податку, який справляється за розміщення відходів (Прв), обчислюється платником податку, виходячи з фактичних обсягів кожного n -ого виду відходів за формулою (6):

$$Прв = Прв_1 + Прв_2 + \dots + Прв_n = M_{л_1} \times Нп_1 \times Кт \times Ко + M_{л_2} \times Нп_2 \times Кт \times Ко + \dots + M_{л_n} \times Нп_n \times Кт \times Ко, \quad (6)$$

де $M_{л_1}, M_{л_2}, \dots M_{л_n}$ – обсяги n -ого виду відходів платника податку, тонни (т) або одиниці приладів (од);

$Нп_1, Нп_2, \dots Нп_n$ – ставки податку в поточному році за тонну n -ого виду, грн. коп.;

$Кт, Ко$ – коригуючі коефіцієнти відповідно до п. 246.5 та п. 249.6 Кодексу.

Суми податку, який справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені), обчислюються за формулою (7):

$$АЕС = Оп \times Н + (Рнс \times C1нс \times V1нс + Рв \times C1в \times V1в) + \\ + 1/32 (Рнс \times C2нс \times V2нс + Рв \times C2в \times V2в), \quad (7)$$

де $АЕС$ – сума податку, який справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені), обчислена за календарний квартал, грн. коп.;

$Оп$ – фактичний обсяг електричної енергії, виробленої за календарний квартал експлуатуючими організаціями (операторами) атомних електростанцій, кВт/год;

$Н$ – ставка податку, який справляється за електричну енергію, вироблену експлуатуючими організаціями (операторами) атомних електростанцій;

$1/32$ – коефіцієнт реструктуризації податку за накопичені до 1.04.2009 радіоактивні відходи (коефіцієнт діє з 1 квітня 2011 р. до 1 квітня 2019 р., протягом іншого періоду дорівнює 0);

$Рнс, Рв$ – коригуючі коефіцієнти, наведені у п. 247.3 Кодексу, їх застосування обґрунтоване у коментарі до п. 247.2 Кодексу;

C1nc – собівартість зберігання 1 м³ (1 см³ радіоактивних відходів, представлених у вигляді джерел іонізуючого випромінювання) низькоактивних і середньоактивних радіоактивних відходів, утворених їх виробниками за календарний квартал, грн. коп.;

C1в – собівартість зберігання 1 м³ (1 см³ радіоактивних відходів у вигляді джерел іонізуючого випромінювання) високоактивних радіоактивних відходів, утворених їх виробниками за календарний, грн. коп.;

C2nc – собівартість зберігання 1 м³ (1 см³ радіоактивних відходів у вигляді джерел іонізуючого випромінювання) низькоактивних і середньоактивних радіоактивних відходів, накопичених їх виробниками до 1 квітня 2009 р., грн. коп.;

C2в – собівартість зберігання 1 м³ (1 см³ радіоактивних відходів у вигляді джерел іонізуючого випромінювання) високоактивних радіоактивних відходів, накопичених їх виробниками до 1 квітня 2009 р., грн. коп.;

V1nc – фактичний об'єм низькоактивних і середньоактивних радіоактивних відходів, прийнятих до сховища експлуатуючих організацій (оператора) атомних електростанцій за календарний квартал, м³ (см³ – для радіоактивних відходів у вигляді джерел іонізуючого випромінювання);

V1в – фактичний об'єм високоактивних радіоактивних відходів, прийнятих до сховища експлуатуючих організацій (оператора) атомних електростанцій за базовий податковий (звітний) період, календарний квартал, м³ (1 см³ – для радіоактивних відходів у вигляді джерел іонізуючого випромінювання);

V2nc – фактичний об'єм низькоактивних і середньоактивних радіоактивних відходів, накопичених у сховищах експлуатуючих організацій (операторів) атомних електростанцій до 1 квітня 2009 р., м³ (см³ – для радіоактивних відходів у вигляді джерел іонізуючого випромінювання);

V2в – фактичний об'єм високоактивних радіоактивних відходів, накопичених у сховищах експлуатуючих організацій (операторів) атомних електростанцій до 1 квітня 2009 р., м³ (см³ – для радіоактивних відходів у вигляді джерел іонізуючого випромінювання).

Суми податку, який справляється за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений строк, обчислюються платниками – виробниками радіоактивних відходів самостійно щокварталу на підставі ставок (п. 248.1 ПК України) та пропорційно до строку зберігання таких відходів понад установлений строк за формулою (8):

$$S_{\text{зберігання}} = N \times V \times T_{\text{зберігання}}, \quad (8)$$

де $S_{\text{зберігання}}$ – сума податку, який справляється за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений тимчасовими умовами ліцензії строк, обчислена за календарний квартал, гривень з копійками;

N – ставка податку, який справляється за тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк (наведена у п. 248.1 ПК України);

V – фактичний об'єм радіоактивних відходів, які зберігаються у виробника таких відходів понад установлений особливими умовами ліцензії строк, кубічних метрів (кубічних сантиметрів – для радіоактивних відходів у вигляді джерел іонізуючого випромінювання);

$T_{\text{зберігання}}$ – кількість повних календарних кварталів, протягом яких радіоактивні відходи зберігаються понад установлений особливими умовами ліцензії строк, яка рахується від 1 травня 2009 р. на підставі звітності за звітний квартал про фактичні обсяги радіоактивних відходів.

Відповідно до Бюджетного кодексу України у 2011–2012 роках до надходжень спеціального фонду місцевих бюджетів належать 70 відсотків екологічного податку (крім збору, що справляється за утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені) та тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками), зокрема до сільських, селищних, міських бюджетів – 50 відсотків, обласного бюджету – 20 відсотків.

Висновки. Отже, дієвою складовою державної стратегії при формуванні екологічної економіки є оптимальне співвідношення стимулювальних та контролювальних інструментів податкової системи, де екологічний податок відіграє ключову роль. У перспективі доцільно дослідити його економічну ефективність.

1. Борисенко З.М. Конкурентна політика держави як фактор розвитку економіки України: Монографія. – К.: Таксон, 2004. – 346 с. 2. Гаврилишин Б. Стратегія сталого розвитку та європейська модель “Екосоціальної ринкової економіки” як основа конкурентоздатності України в сучасну епоху / Б. Гаврилишин, В. Вовк // Аналітична записка та рекомендації новій владі / [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.greenkit.net/Members/intereco/strategy>. 3. Амоша О., Вишневський В. До питання про оцінку рівня податків в Україні // Економіка України. – 2002. – № 8. – С. 13. 4. Кузьмін О.Є. Національна економіка : навч.-метод. посібник [О.Є. Кузьмін, У.І. Когут, І.С. Процик, Г.Л. Вербицька]. Друге вид., перероб. і доп. // За заг. ред. О. Є. Кузьміна. – Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2011. – 308 с. 5. Податки в Україні: від каральної до стимулювальної функції : Зб. наук. ст. за ред. Я. А. Жаліла. – К.: Альтерпрес, 2003. – 512 с. (Сер. “Безпека економічних трансформацій”; Вип. 22). 6. Загородній А.Г., Вознюк Г.Л. Фінансово-економічний словник – К.: Знання, 2007. – 1072 с. 7. Крайник О.П. Бюджетне управління соціально-економічними процесами в регіоні // Регіональна економіка. – 2011. – №2 (60). – С.16 – 22. 8. Оцінка регіональних еколого-ресурсних та еколого-техногенних загроз національній безпеці України: [аналіт. огляд] // Є. О. Яковлев, Ю. М. Скалецький. – К.: НІСД, 2010. – 32 с. 9. Витрати на охорону навколишнього середовища та екологічні платежі у 2010 році: Оприлюднення експрес-випусків Держстату у 2011 році [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ukrstat.org/express/expres_u.html. 10. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI (зі змінами). – К.: ЦУЛ, 2011. – 584 с. 11. Закон України “Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року” від 21 грудня 2010 року № 2818-VI. – Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2011, № 26, ст.218. 12. Розпорядження КМУ “Про затвердження Національного плану дій з охорони навколишнього природного середовища на 2011-2015 роки” від 25 травня 2011 р. – № 577-р // Урядовий кур'єр від 27.07.2011 – № 135. 13. Екологічний податок. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://biznes.km.ua/openews/Ekologichnij-podatok.html>. 14. Бут Ю. С. Досвід країн європейського союзу щодо застосування фіскальних інструментів в екологічній політиці / Ю. С. Бут // Електронне наукове фахове видання “Ефективна економіка”. – 2011. – № 10. – [Електронний ресурс] – Режим доступу до журн: <http://www.economy.nauka.com.ua/index.php?operation=1&iid=729>. 15. Навстречу зеленой економіке: путь к устойчивому развитию и искоренению бедности. Обобщающий доклад для властных структур. – [Електронний ресурс]. ЮНЕП, 2011. – с.2. – Режим доступу: <http://www.unep.org/greenecomoty>.